

Omówienie nadesłanych książek

LITURGIKA

ALTEMOSE Charlene MSC: *Co powinieneś wiedzieć o sakramentach?*, tł. z ang. Karol Boboli. Warszawa: *Palabra* 2003 — 85, [3] s.; tyt. oryg.: *What You Should Know About The Sacraments*.

Naczelną tezę przedstawianej książki, autorstwa siostry Charlene Altemose, jest stwierdzenie mówiące, że sakramenty są czymś więcej niż obrzędami. Są znakami trwałej obecności Chrystusa, które łączą teraźniejszość, przeszłość i przyszłość. Autorka przedstawia najpierw katolików jako ludzi sakramentalnych. Następnie omawia poszczególne sakramenty, ujęte w trzy grupy: sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego (chrzest, bierzmowanie, Eucharystia), sakramenty uzdrowienia i przebaczenia (pokuta i namaszczenie chorych), sakramenty zobowiązań i służby (kapłaństwo, małżeństwo).

DINZINGER Anton, EHLEN Heidi: *Ponieważ Bóg nas kocha. Propozycje Mszy świętych dla dzieci i rodzin w roku liturgicznym B.*, tł. z niem. Paweł Tkaczyk. Kielce: Jedność 2003 — 247 s.; tyt. oryg.: *Weil Gott uns liebt. Kinder- und Familiengottesdienste im Kirchenjahr Lesejahr B.*

Tom zawiera propozycje ukształtowania liturgii Mszy św. dla dzieci i rodzin w liturgicznym roku B. Książka jest podzielona na trzy części: Niedziele Adwentu i Bożego Narodzenia; Niedziele Wielkiego Postu i Wielkanocy; Niedziele w ciągu roku. Każda propozycja obejmuje: rozpoczęcie, akt pokutny, kolektę, czytania, homilię, modlitwę powszechną, modlitwę nad darami, modlitwę po Komunii św., a także inne elementy, w zależności od kontekstu liturgicznego. Przedstawione w pracy propozycje wyrosły z praktyki katolickiej parafii Św. Piusa w Landshucie w Niemczech.

Egzorcyzmy i inne modlitwy błagalne. Rytuał rzymski. Wydanie wzorcowe. Katowice: Księg. Św. Jacka 2002 — 104, [2] s.

Na stronie tytułowej umieszczono dodatek do tytułu: *Odnowiony zgodnie z postanowieniem świętego Soboru Powszechnego Watykańskiego II. Wydany z upoważnienia papieża Jana Pawła II.* Odnowione egzorcyzmy i inne modlitwy błagalne zostały zatwierdzone przez papieża Jana Pawła II 1 października 1998 r. Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów ogłosiła, że mają one zastąpić modlitwy i formuły zawarte w tytule XII Rytuału Rzymskiego. Polski przekład został zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu Polski 12 maja 2001 r.

JAN PAWEŁ II papież: *Jutrznia. Poranna modlitwa Kościoła. Pierwszy tydzień.* Warszawa: Wydaw. Księży Marianów 2003 — 101, [1] s.; tyt. oryg.: *Liturgia delle Lodi. Preghiera del mattino con la Chiesa.*

Tom zawiera serię katechez papieskich poświęconym psalmom i kandykom zawartym w jutrzni pierwszego tygodnia. Jan Paweł II pisze: „Pragnę, by były one dla wszystkich zachętą i pomocą w modleniu się tymi samymi słowami, którymi posługiwał się Jezus i które od tysięcy lat są obecne w modlitwie Izraela i Kościoła” (s. 6).

JAN PAWEŁ II papież: *Jutrznia. Poranna modlitwa Kościoła. Drugi tydzień.* Warszawa: Wydaw. Księży Marianów 2003 — 103, [1] s.; tyt. oryg.: *Liturgia delle Lodi. Preghiera del mattino con la Chiesa.*

Jest to kontynuacja rozważań papieskich wokół psalmów i kantyków brewiarzowych z jutrzni drugiego tygodnia. Zostały one wygłoszone podczas audiencji generalnych w dniach od 5 grudnia 2001 r. do 26 stycznia 2002 r.

JĘDO Maria: *Kult tajemnicy Przemienienia Pańskiego w Polsce*. Kraków: Wydaw. Zakonu Pijarów 2002 — 188 s., [8] s.

Tajemnica Przemienienia Pańskiego, od niedawna należąca do tajemnic różańca świętego, od wieków stanowiła przedmiot paraliturgicznego kultu. M. Jędo w swoim studium przedstawiła obecność tego kultu w polskiej tradycji religijnej. Po ukazaniu tła historyczno-geograficznego omówiła polskie modlitwy do tajemnicy Przemienienia Pańskiego, pieśni, bractwa, współczesne wypowiedzi na temat nabożeństwa do Przemienienia Pańskiego. W aneksie zostały zamieszczone reprodukcje obrazów Przemienienia Pańskiego.

KRAKOWIAK Czesław: *Katechumenat chrzcielny dorosłych w Kościele posoborowym*. Lublin: Wydaw. KUL 2003 — 470 s., bibliogr., streszcz. niem., wł. Katolicki Uniwersytet Lubelski. Wydział Teologii (Rozprawa habilitacyjna).

„Zasadniczy problem pracy dotyczy katechumenatu chrzcielny dorosłych, których Kościół przygotowuje do sakramentów inicjacji chrześcijańskiej. Szczegółowe zagadnienia będą dotyczyły tego, jaką rolę pełni katechumenat chrzcielny w procesie formacji przyszłych chrześcijan, którą Rytuał wiele razy nazywa *iter*, *via* lub *itinerarium*” (s. 29). Autor zrealizował przedstawiony cel pracy w sześciu rozdziałach. Omawia w nich kolejno następujące zagadnienia: dzieje instytucji katechumenatu w Kościele do *Vaticanum II*; katechumenat dorosłych w dokumentach *Vaticanum II* i w posoborowym nauczaniu Kościoła; katechumenat w procesie inicjacji chrześcijańskiej dorosłych w nauczaniu Kościoła; przygotowanie, struktura i założenia teologiczne rytuału *Ordo initiationis christianae adultorum*; liturgia katechumenatu dorosłych; liturgia sakramentów inicjacji chrześcijańskiej.

MACIEJEWSKI Maciej (opr.): *Nabożeństwa, modlitwy, błogosławieństwa. Agenda parafialna*. Zabki: *Apostolicum* 2002 — 456 s.

Niniejsza agenda zawiera propozycje nabożeństw, modlitw i błogosławieństw stosowanych w duszpasterstwie parafialnym. Zostały one zebrane w następującym porządku: nabożeństwa w roku liturgicznym; nabożeństwa ku czci Pana Jezusa; nabożeństwa maryjne; nabożeństwa okolicznościowe; litanie; modlitwy; błogosławieństwa.

MANNING Henry kard.: *Bierzmowanie. Misja Ducha Świętego w nas*. Warszawa: *Viator* 2002 — 395, [2] s.; tyt. oryg.: *The internal mission of the Holy Ghost*.

Praca kard. H. Manninga, arcybiskupa Westminsteru, pochodzi z dziewiętnastego wieku. Podstawą niniejszego wydania był tekst angielski: *The internal mission of the Holy Ghost* (New York 1881) oraz pierwsze polskie tłumaczenie: *O sprawach Ducha Świętego działającego w duszy człowieka* (Warszawa 1906). Praca nie

odnosi się wprost do sakramentu bierzmowania, ale raczej do skutków zamieszkania Ducha Świętego w człowieku. W osiemnastu rozważaniach autor omawia działanie łaski w człowieku, cnoty teologalne, dary Ducha Świętego, błogosławieństwa, nabożeństwa do Ducha Świętego.

RESINES LLORENTE Luis: *Kapłaństwo. Studzy Ludu Bożego*, tł. Piotr Rak. Kraków: eSPe 2002 — 146 s.; tyt. oryg.: *Sacerdotes para el pueblo de Dios*.

W swych monografiach poświęconych poszczególnym sakramentom L. Resines Llorente zwraca uwagę na takie zagadnienia, jak: analiza poszczególnych sakramentów, ukazanie racji ich bytu, omówienie nasuwających się problemów, ukazanie znaczenia sakramentów w życiu chrześcijanina. W niniejszym tomiku na temat kapłaństwa autor porusza następujące kwestie: lud kapłański; rys historyczny sakramentu kapłaństwa; kapłan w służbie wspólnoty; małżeństwo a celibat; święcenia kapłańskie i ich znaczenia dla Kościoła.

RESINES LLORENTE Luis: *Namaszczenie. Pokrzepienie w cierpieniu*, tł. Małgorzata Michalska-Derlatka. Kraków: eSPe 2002 — 133, [1] s.; tyt. oryg.: *Los entermos son unguidos*.

Na przedstawiany tomik składa się pięć tematów dotyczących sakramentu namaszczenia chorych. Noszą one następujące tytuły: Zdrowie delikatne, ale z żelaza; Kiedy chory ociera się o śmierć; Magiczny olej czy sakrament zbawienia?; Modlitwa w wierze; Namaszczeni i pokrzepieni. W tekst rozważań wplecione zostały również propozycje do indywidualnych refleksji na temat choroby, cierpienia, śmierci, sakramentu namaszczenia chorych.

RESINES LLORENTE Luis: *Pokuta. Zbawienie grzesznika*, tł. Jacek Masłoń. Kraków: eSPe 2002 — 173 s.; tyt. oryg.: *Penitencia, la salvación del pecador*.

Jest to kolejny tomik serii publikacji o sakramentach, której autorem jest Luis Resines Llorente. Autor porusza w nim pięć następujących tematów związanych z sakramentem pokuty: Grzech jako przestępstwo; Jezus zdobywa się na przebaczenie; Pojednanie z Bogiem, z samym sobą i ze wspólnotą; Kościół — pośrednik przebaczenia; Trzy sposoby pojednania.

Rozważania różańcowe tajemnic światła. Przypowieści o Królestwie nieniebieskim. Z pism Marii Valtorty „Il Poema dell’Uomo-Dio” List apostolski Jana Pawła II Rosarium Virginis Mariae, tł z fr. i wł. Ewa Bromboszcz. Katowice: Vox Domini 2002 — 301, [1] s.; na okł. tyt.: *Rozważania tajemnic światła; Wstęp: List Apostolski Jana Pawła II Rosarium Virginis Mariae*.

Treść: Od Wydawnictwa, s. 6; BROMBOSZCZ Ewa: *Odmawiajcie codziennie Różaniec*, s. 7–14; JAN PAWEŁ II: List Apostolski *Rosarium Virginis Mariae* do biskupów, duchowieństwa i wiernych o różańcu świętym, s. 15–50; VALTORTA Maria: *Rozważania różańcowe. Tajemnice światła*, s. 51–125; VALTORTA Maria:

Przypowieści o Królestwie Bożym, s. 127–284; *Osoba i pisma Marii Valtory*, s. 285–292; Wydawnictwo *Vox Domini* poleca, s. 293–301.

RYAN Vincent OSB: *Wielki Post i Święte Triduum*. tł. z ang. Teresa Lubowiecka. Kraków: *Tyniec* 2003² — 128 s.; tyt. oryg.: *Lent and Holy Week*.

Ojciec Vincent Ryan jest irlandzkim benedyktyinem, wykładowcą Instytutu Liturgii Pastoralnej w Carlow (Irlandia), autorem wielu opracowań dotyczących przede wszystkim roku liturgicznego. W przedmowie do wydania polskiego czytamy: „Wielki Post i Święte Triduum jest drugim tomem rozważań o. Vincenta Ryana, benedyktyna z opactwa Glenstal w Irlandii, na temat świadomego uczestnictwa w roku kościelnym. Poszczególne okresy roku liturgicznego odzwierciedlają porządek rozwoju nowego życia w człowieku. Jest to porządek, w jaki sam Chrystus, zjednoczony ze swoim Kościołem, uczy nas czerpać ze swej Ofiary duchową moc i mądrość miłości” (s. 9). W czterem rozdziałach autor omawia teologiczne znaczenie Wielkiego Postu, daje propozycje homilii na ten okres, komentuje obrzędy Wielkiego Tygodnia oraz Wielkanocy.

SZCZEPANIEC Stanisław: *Czas miłosierdzia. Nowenna do Miłosierdzia Bożego*, (Pomoce Duszpasterskie Archidiecezji Krakowskiej 1), *Słowo wstępne*: kard. Franciszek Macharski. Kraków: Wydaw. Św. Stanisława BM Archidiecezji Krakowskiej 2003 — 276 s.

Przedstawiany tom zawiera propozycje modlitw i nabożeństw do Miłosierdzia Bożego. Zostały one podzielone na trzy grupy: *Święte Triduum Paschalne*; *Oktawa Zmartwychwstania Pańskiego*; *Niedziela Miłosierdzia Bożego*. Tom zawiera również komentarz teologiczny pt. *Rozpalać ogień miłosierdzia*.

Wielki Tydzień i Święto Paschy w Kościele prawosławnym, (Biblioteka Ojców Kościoła 21), tł. z grec. Henryk Paprocki. Kraków: *M* 2003 — 188 s.; tyt. oryg.: *Triodon katanyktikón. Pantekostárion*.

Jako kolejny tom *Biblioteki Ojców Kościoła* ukazały się teksty liturgii Wielkiego Tygodnia i Święta Paschy w Kościele prawosławnym. W najstarszej warstwie powstały one w I i II w. Tom zawiera teksty jutrzni, mniejszych godzin, nieszporów i Liturgii uprzednio poświęconych Darów, przeznaczonych na Wielki Poniedziałek, Wielki Wtorek i Wielką Środę. Dalej znajdują się teksty przeznaczone na Wielki Czwartek (jutrznia, pierwsza godzina, nieszpory, Liturgia św. Bazylego, obrzęd umycia nóg), Wielki Piątek (jutrznia, królewskie godziny, nieszpory, Apodeipnon z Kanonem Symeona Logotety), Wielką Sobotę (jutrznia), nieszpory i Liturgia św. Bazylego Wielkiego, Mesoniktikon) oraz na Wielką Paschę (jutrznia paschalna, paschalne godziny, Liturgia św. Jana Chryzostoma, nieszpory).

HOMILETYKA

BAK Jacek: *Wady ganione i cnoty zalecane w spuściznie kaznodziejskiej Samuela Wysockiego. Przedmowa*: J. Kowalski. Kalisz: Wydaw. Tpi Sp. z o.o. 2002 — 313, [6] s. Bibliogr., streszcz. ang. Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie. Wydział Teologiczny.

Przedstawiana praca to studium z pogranicza historii kaznodziejstwa polskiego oraz teologii moralnej. Autor przebadał w niej spuściznę kaznodziejską ks. Samuela Wysockiego (1706–1771) w aspekcie moralnym. W *Przedmowie* ks. J. Kowalskiego do prezentowanej pracy czytamy: „Dobrze się stało, że Jacek Bąk pochyła się nad pijarskim kaznodzieją XVIII w. Samuelem Wysockim i jego spuścizną kaznodziejską w aspekcie moralnym. Umieszcza go na szerokim tle sytuacji politycznej, społecznej oraz religijno-moralnej epoki, w jakiej żyje. Kompletuje całą jego spuściznę pisarską, nie tylko kaznodziejską. A podejmując problem cnót i wad, jakie rozpościera przed swoimi słuchaczami ten polski Pijar, wskazuje na obyczaje społeczeństwa polskiego, które niepokoją go i inspirują do wskazań źródeł moralnego odrodzenia. Choć sytuacja religijno-moralna Polski przedrozbiorowej różni się wyraźnie od obecnej, J. Bąk wskazuje jednak na jej podobieństwa i na tematykę, jaką sugeruje spuścizna kaznodziejska S. Wysockiego kaznodziejom początków XXI w.” (s. 13).

MARTINI Carlo Maria kard.: *To jest Pan. Rekolekcje dla osiemnastolatków*, tł. z wł. Halina Musiał, przedm. do wyd. wł. Mario Chiodi. Kraków: Wydaw. WAM 2003² — 103, [2] s.; tyt. oryg.: *E il Signore!*

Jest to zapis rekolekcji wygłoszonych przez kard. C.M. Martiniego do osiemnastolatków archidiecezji mediolańskiej, poświęconych rozpoznawaniu własnego powołania. Kolejne medytacje koncentrują się wokół następujących tematów: *Człowiek w poszukiwaniu Boga; Jezus poszukuje Piotra; W obliczu powołania; Jezus, Piotr i my; „Czy mnie miłujesz?”*

MEISNER Joachim kard.: *Alleluja! Jezus żyje. Rozważania wielkanocne*, tł. z niem. Maria Ewa Nowak, Janina Jachna-Kurek. Wrocław: Tum 2003 — 168 s.; tyt. oryg.: *Vom Tod zum Leben. Predigten zum Osterfestkreis*.

Tomik zawiera ok. czterdzieści homilii kard. J. Meisnera (ur. 1933) na Niedzielę Palmową, poszczególne dni Triduum Paschalnego oraz na Niedzielę Wielkanocną. Homilie te pochodzą z lat 1995–2000. W ostatniej homilii autor powiedział: „Wielkanoc jest energią naszej wiary. Chrześcijaństwo wielkanocne jest wyrazem braterstwa zmartwychwstania” (s. 164).

OSTAFIŃSKI Witold: *Wstęp w teorii i praktyce kaznodziejskiej. Studium homiletyczno-retoryczne*. Kraków: Wydaw. Archidiecezji Przemyskiej 2002 — 197 s., Bibliogr. Papieska Akademia Teologiczna. Wydział Teologiczny. (Rozprawy doktorskie).

Przedstawiana praca poświęcona jest analizie wstępu kazania. Teoria wstępu ma długą tradycję w retoryce, sięgającą czasów antycznych. Po przedstawieniu antycz-

nej teorii wstępu mowy autor omówił koncepcje wstępu kazania występujące w polskich podręcznikach homiletyki z XIX i XX w. Następnie przeanalizował wstępy do świętokrzyskich kazań radiowych.

PIETRASZKO Jan bp: *Po śladach Słowa Bożego. Homilie — rok B; Słowo do Czytelnika*: Władysław Gasidło. Kraków: Wydaw. Św. Stanisława BM Archidiecezji Krakowskiej 2002 — 418 s. (Rekolekcje, medytacje ewangeliczne, homilie...).

STANIEK Edward: *W trosce o sumienie. Rozważania nad Dekalogiem*. Kraków: Wydaw. Św. Stanisława BM Archidiecezji Krakowskiej 2002 — 183, [1] s.

Tom zawiera zbiór kazań ks. E. Stańka na temat Dekalogu oraz przykazania miłości. Uzasadniając tytuł zbioru, autor w słowie wstępnym zwrócił uwagę na niewłaściwie określane relacje między sumieniem a Dekalogiem. Dla wielu ludzi sumienie staje się normą wyższą niż prawo Boże ujęte w Dekalogu. Rozważaniom przyświeca cel zharmonizowania sumienia z Dekalogiem.

SZEWczyk Leszek: *Recepcja liturgicznego wymiaru homilii. Studium homiletyczne na podstawie badań kaznodziejstwa kapłanów archidiecezji katowickiej w latach 1972–1999*, (Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach 2107). Katowice: Wydaw. Uniwersytetu Śląskiego 2003 — 214, [2] s.: tab., wykry. Bibliogr., streszcz. ang., niem.

Podstawą do napisania niniejszej monografii było 200 homilii wygłoszonych przez kaznodziejów z terenu diecezji (obecnie archidiecezji) katowickiej. Autor omawia najpierw współczesne rozumienie homilii. Następnie, w oparciu o przebadany materiał, analizuje recepcję liturgicznego źródła homilii, recepcję homilii jako aktu liturgicznego oraz recepcję mistagogicznego aspektu homilii. Praca kończy się sformułowaniem postulatów pod adresem odnowy przepowiadania liturgicznego.

TARLINSKI Piotr: *Dziesięć po dziesiątej. Kazania radiowe*, (Pomoce Duszpasterskie 3); *Wprowadzenie*: Hubert Łysy. Opole: Red. Wydaw. WT UO 2002 — 166 s. Uniwersytet Opolski. Wydział Teologiczny.

Jest to zbiór niemal pięćdziesięciu kazań, wygłoszonych przez autora w Radiu Opole w latach 1996–1998. Do lektury tomu wprowadza tekst H. Łysego dotyczący specyfiki przepowiadania radiowego, jego historii oraz dorobku w rodzimym kaznodziejstwie.

TISCHNER Józef: *Słowo o ślebotzie. Kazania spod Turbacza 1981–1997*, zebrał i oprac. Kazimierz Tischner; *Postowie*: Wojciech Bonowicz. Kraków: Znak 2003 — 158, [6] s., [24] s.

Od 1981 r., w pierwszą niedzielę sierpnia, ks. prof. H. Tischner odprawiał Mszę św. pod Turbaczem, nazwaną potem Mszą Ludzi Gór. W prezentowanym tomie zebrano trzynaście homilii ks. J. Tischnera z tych Mszy. Zostały one częściowo wygłoszone w gwarze góralskiej, a ich naczelnym tematem jest wolność. Do książki

dołączono cztery kasety z nagraniami homilii. Zbiór zawiera również esej W. Bonowicza *Duchowa polana* (s. 137–159), opisujący historię Mszy Ludzi Gór.

URBAŃSKI Piotr (red.): *Retoryka na ambonie. Z problemów współczesnego kaznodziejstwa*, (Redemptoris Missio, 23). Kraków: M 2003 — 368, [1] s.

Treść: URBAŃSKI Piotr, *Wstęp. O kazaniu i retoryce raz jeszcze*, s. 5–14; *Etos, argumentacja, komunikacja*: GOSTYŃSKA Dorota, *Po cóż nam te szczudła? O etosie i autorytecie mówcy. Na przykładzie mowy ks. Józefa Tischnera nad grobem Krzysztofa Kieślowskiego*, s. 17–38; TISCHNER Józef, „*W dobrych zawodach wystąpiłem...* Homilia nad trumną Krzysztofa Kieślowskiego, s. 39–40; MATUSZCZYK Bożena, *O potrzebie sztuki argumentacji we współczesnym kaznodziejstwie*, s. 41–52; MATUSZCZYK Bożena, *O modelu komunikacji we współczesnym kaznodziejstwie*, s. 53–63; KOZŁOWSKA Mirosława, *O geście w przepowiadaniu Słowa Bożego*, s. 65–82; *Jan Paweł II i retoryka*: CZYŻ Antoni, *Papież i pamięć. Jan Paweł II o uniwersytecie*, s. 85–106; KAPUŚCIŃSKA Anna, *Domine, murum odii everte, nationes dividentem. Jan Paweł II wobec wojny na Bałkanach*, s. 107–141; „*Jan Chrzciciel*” narodów. *O kijowskiej homilii Jana Pawła II*, s. 143–154; *Kaznodziejstwo lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych XX wieku*: LICHĄŃSKI Jakub Z., *O sztuce kaznodziejskiej bp. Bronisława Dembowskiego*, s. 157–174; DEMBOWSKI Bronisław bp, *Budowanie z Jezusem*, s. 175–176; DĄBROWSKA Danuta, *Kazania patriotyczne ks. Jerzego Popiełuszki*, s. 177–196; URBAŃSKI Piotr, *O niepolitycznym kazaniu politycznym lat osiemdziesiątych*, s. 197–213; ŁEBKOWSKA Anna, *W stronę literackości. Opowiadania Kazimierza Przerwy-Tetmajera w kazaniach ks. Józefa Tischnera*, s. 215–237; JURCZAK Agnieszka, *Perswazja w homiliach ks. Dionizego Pietrusińskiego*, s. 241–254; PIETRUSIŃSKI Dionizy, *Postawa ludzkości wobec Eucharystii*, s. 255–259; KUCHARSKA-DREISS Elżbieta, *Ten sam, a jednak inny. O atrybutach Boga w polskich i niemieckich kazaniach adwentowych*, s. 259–287; *Dialog w kazaniu*: CHAIM Władysław CSsR, *Rozmowa w przekazie kaznodziejskim. Homilie i kazania dialogowane*, s. 291–325; SARZYŃSKA Dorota, *Strategie nadawcy w dialogowanych kazaniach dla dzieci*, s. 327–339; SZIERADZKA-MRUK Agnieszka, *Dialog w kazaniach dla dzieci w przejawy zakłócenia komunikacji*, s. 341–355; SIWEK Gerard CSsR, *Postowie*, s. 357–362; *Noty o autorach*, s. 363–366.

Ks. Kazimierz Wolsza